

enllà coincideixen un i altre, en «preseren tots los crestians catius --- e tots nuus, pujaren-los en crou als murs hon los trabuquets *tiraven*, per tal que no y *traguessen*» (§§ 39, 40, *NCL.* II, 110.21, 114.19, 115.1).

Segueix *tirar* en textos de tota l'E. Mj.: «va *tirar* una péra grossa qui, rapumpent, va sortir, que cuidà matar una infanta ---», a. 1409 (*InuLC.*, s. v. *sortir*). «Los dits hòmens de armes *tiraren* ab ballestes tres *trets*», *Cròn.* Cerimoniós (Bof., 139): «ells nulls temps no havien tro a ara assajat de *tirar* ab gin» en una carta del mateix rei (*NCL.* LXXVIII, 115); «*tirar* o trame tre lo dart o la lança», JnEsteve (*LiEleg.* s-2-v^o).

«Con los dos --- reys foren dins lo camp --- lo rey moro *tirà* prestament una fletxa --- e prestament li'n tornà a *tirar* altra, e donà-li enmig de la cuxa --- e *tirà* li la lança com fon prop d'ell --- lo rey hermità se fonc tant acostat a ell, que no'l lexà més *tirar* --- lo rey moro --- no podia *tirar* ab l'arc --- com lo rey hermità hagué *tirada* la lança, prestament més mans a l'espasa», JoMartorell (Ag. I, 57); «*tirà*-li un bot de lança --- e derrocà-li quatre quexals»; «*tirà*-li una punta endret de la vista, ab tanta força ---», «*tirar* ab gran fúria», «*tirà*-li ab l'espasa una stocada e donà-li davall lo bacinet», id. (I, 255; II, 247); «Dieu que'l drap vell la gent no'l desdenya / --- / forçat és que-us *tire* alguns colps fexucs, / puix no sé tal drap a què servir puga / sinó a pedaços per fer-ne peücs», *Procés Olives*, v. 1630.¹ No acabariem mai si volguéssim donar tots els testimonis medievals que veiem d'aquesta accció.

b) Si *tirar pedres* era llançar-les en tal o tal direcció, també es podia concretar en la direcció del subjecte: «fonament és de pedres ligades ab morter --- los peccats que fan, sotsaven lo morter *tirant* les pedres, ço és, les bones obres», o la direcció és alternativa ment ençà i enllà: «bous són les persones de gran perfecció de vida --- no porten càrrec, mas *tiren*, que han sana doctrina o sciència --- lauren la terra --- *tiren*-vos a parahís los altres ---»; «Vós, Senyor, me haveu feta tanta gràcia—. Si és religiós, dirà: —Que-m *tiràs* del món ---», StVicentF (*Quar.*, 155:66, 260.124, 262.188) i veg. encara de StVicentF la cita de *tirar los braços* (II, 175.11) que dono sobre *estirar*. Ja en el ross. del S. XIII: «per sol lo esgardament lo podia a si *tirar*», «quan les serpens *tireren* lur verí a si», trad. *trahere*, *venena serpentes retraherent*, *VidesR*, 205v1, 231v2.

El mot es tornava així un equivalent de 'atraure': «Enaixx con és *tirat* / lo ferre, per caramida / --- dispon-lo a mal son grat / de tal valor és garnida --- / ---», Turmeda (*Div. de Mall.*, *NCL.*, 125); «la carami. da *tira* e reté la agulla», StVicentF (*Quar.*, 312, 32, més cita en II, 558b55).

c) Es tnia, doncs, també el sentit tan robust en francès de 'rossegar', 'fer seguir per força': «En la caldera ha trobat / lo cors, qui era menys de cap: / e no'l conec; à-s perpensat / per la vila fos rossegat: / los parents, qui'l veuran *tirar* / no poran estar de plorar», *Set Savis*, v. 1290.

I amb altres matisos no gaire diferents, venia a ser com 'arrencar': «plorà l'amic, *tirà* sos cabells, baté sa

cara e rompé sos vestiments», Llull (*Amic e Amat*, *Blanq.*, *NCL.* III, 68.16); «de qual loc tragué l'esperit a él sospès e en qual lo *tire* e-l met lo seu coratge», *Decam.* v, § 1, 290.2f. (trad. «gli conduca», ed. 1961, 314.1f.); «Si fa per lo pobre pudent, no la li *tiros*», StVicentF (*Serm.* I, 151.29); «si cascu arrapa e *tira* a si lo profit dels altres, e-u porta a son molí, lavors la companyia o comunitat de tots és abocada e regirade», *Breviloqui* de J. de Galles (*NCL.*, p. 44); «dues sogues d'esparron, ad ops de *tirar* la pa<1>la vestida», *InuLC.* Avui aquesta acc. està antiquada en el territori català en general: no l'he sentida viva sinó a la Ribagorça central: «hem anau *tirán* volva del pal·lero ---» Vilacarle (1957).

d) L'atracció pot, en particular, ser moral, afectar l'esperit; singularment la de l'amor: «aquest tan bell, ten graciós --- no fóre pres en lo teu sguart, si no l'hagués *tirat* la tua singular belles», AntCanals (*Arra de Anima*, *NCL.*, 131); «amor és una cosa que *tira* la persona amant», StVicentF (*Serm.* I, 28.33). I sovint era en construcció reflexiva, *tirar-se algú* 'atraure-se'l': «tanta era la honestat de la sua vida e la noblea de les sues costumes, e la dolçor de les sues paraules, ab les quals se *tirava* los coratges de les gents», BMetge (*Valter e Gri.*, *NCL.*, 26.1); «Mafomet --- tanta multitut de gent com se *tirà* ---; les fembres, lo costum de les quals és *tirar* los hòmens, especialment efeminats, a aquell angle que desigen», BMetge (*Somni* I, *NCL.*, 51.16, 51.22).

30 Atraure afecte: «ve per tal que t'amoneste --- no ve per ço que ací complesque lo teu desig, mas per ço ve que-s *tire* la tua affectió» (=ve per tal que s'atraqui ---), AntCanals (*Arra de An.*, 170); «vent-la mudable / e variable, / mudí lo treu: / pensi, per preu, / que la-m compràs / e la-m *tiràs* / fent-li parences / e promences / que tot lo meu / seria seu», JRoig (*Spill*, 2914); «Déus --- fa que lur mala entenció no ve a fi --- e fa que aquells que-s cuydaven *tirar* ab lurs dolenties e males maneres, los són los majors enemics del món, e més que altres vénen a gran avorrimment lur», Eiximenis (*Dones*, § 172, f° 122v1, p. 257).

Ja es referia a dones, en acc. amorosa, per 'atraure-se'n (una), enamorar-la': «par-te que yo-m haja *tirada* en poc temps...», *Decam.* IX, § 5 (no «en mala part»; frase afegida per la versió cat., no en el model it.). És el que ha quedat en l'ús colloquial modern quan, entre homes parlem de *tirar-se una dona* 'posseir-la': *el putrefacte es tira totes les pobres noies que es lloguen per treballar a casa seva*. L'arrel d'això està en aquell ús antic, i en realitat ja ho trobem a la fi del S. XIV, almenys en un ex. on és la dona la corruptora: «no encara bastant-li lo meu... degut, ne aquells que ella al seu plaer *tirats* se havia: encara, sens vergonya ni temor, usava, per satisfer al seu fogós apetit, ab un veý ---», *Corbatxo* (BDLC XVII, 80).

e) Sovint es tracta de simple tracció de coses o éssers que es poden moure lliurement, i també és un ús en què pot anar acompanyat de l'antic sinònim *traure* (*trere*), mostrant la vella solidaritat entre les dues paraules: «--- manam que les galees levassen les àncor